

Als anys quaranta, Solsona acollí soldats i oficials de l'exèrcit espanyol per combatre els maquis

Vista panoràmica de Solsona (foto, portada programa F.M. any 1946, ACS)

“Mastegant avemaries/i escalfant tots els racons d'esglésies i cases pies./se t'escorren en va els dies fent becaines als sermons, conjuminant confraries i engruixint les processons(...) i te'n vas amb altres bruixes/-amples d'anca, de seny fluixes- a vetllar un braseret,/ i amb ta llengua fel arruixes presidint el comaret.”

(Fragment de la sàtira “A una tia”. Primera de les sàtires “Tres estampes solsonines” rimades per Mn. Josep Armengou i Feliu l'any 1946).

Benvolguts lectors del Celsona, avui tornaré a parlar-vos dels reculats anys quaranta i, com a tastet, us he transcrit uns versos compostos l'any que en serà protagonista. Som-hi!

A Finals dels anys quaranta, en general, el cens de població dels llogarrets de la comarca tendia a disminuir, mentre la seva capitalitat -Solsona- augmentava sens parar (**1940 -3.103 habitants-; 1950 -4.038-**). Quant al nombre de persones que hi visqueren temporalment, però, més endavant veurem que alguns anys engruixiren de bo de bo aquestes xifres.

El guany dels comerços de la ciutat, doncs, degué ser un guany gras. A tall anecdòtic, us diré que **una guia de l'any 1946** testimonia que a Solsona hi havia, entre altres, els **comerços i indústries** anunciats de la manera següent: “Alfareria”, “Botas y pellejos”, “Cacharrería”, “Calderería”, “Carbonerías”, **Construc. de carros**”, “Corsetería”, **“Tratantes en ganado mular”**, **“Fábricas de gaseosas”**, “Fábricas de harina”, “Estancos de aprovisionamiento de gasolina”, “Guarnicioneros”, “Herradores”, “Hojalaterías”, “Lecherías, Cabrerías”, “Vaquerías”, **“Fábrica de lejías”**, “Modistas”, “Planchadoras”....

Així mateix, la guia ens fa saber alguns dels **“Propietarios, Prales”** d'aquells temps, entre els quals: “Boix Vicéns, Tomás; Guitart Sord, Juan; Martíns Cabanes, Dolores; Moles, Vda. de; Serra, José; Serra, Josefa.

I com a curiositat afegida, tot seguit us transcriu la

Plaça Palau, joves preparant banderetes per l'entrada del bisbe Tarancón a Solsona, dia 14-4-1946. A la pancarta diu: “A SU PRELADO LOS JÓVENES DE ACCIÓN CATÓLICA DE LA DIÓCESIS DE SOLSONA” (Fons Vicens, ACS)

consulta publicada a l'apartat “Consultorio Moral” del full “La Fiesta Santificada” del dia **7-4-1946**: “Pregunta. - ¿Puedo ir a misa con la manga del vestido tres centímetros debajo del codo? Respuesta. Si no tiene usted otro vestido más reverente, puede hacerlo, a no ser que otra cosa tenga mandada el Señor Obispo de su diócesis.”

Dit això, esmentaré que la darrera plana d'aquest full és dedicada a la “Parroquia de Solsona” i comença amb la “Grata Noticia”: “El próximo **Domingo de Ramos**, Dios mediante, a las cinco de la tarde, hará su entrada en esta Capital diocesana el **nuevo Obispo de Solsona, Excmo. Rvdmo. Sr. Dr. D. Vicente Enrique y Tarancón (...)**”.

El senyor Bisbe entrà a Solsona, doncs, el dia 14 d'abril i el mes de maig hi arribaren **3 batallons de soldats de l'exèrcit**

Dia 21-4-1946, exposició de quadres -Biblioteca, carrer Castell, "Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros". Esquerra, Pedro Mosella Isanta (alcalde de Solsona); Vicente Enrique Tarancón (bisbe de Solsona); Agustín (porta bigoti) "sargento de carabineros". També s'hi poden veure, entre altres: Lluís Viladrich Viladomat, Josep M. Abras Roca, Josep Canal Inglabaga i el director de la "Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros". (Fons Vicens, ACS).

espanyol per combatre els guerrillers antifranquistes -coneguts amb el nom de **"maquis"**- que voltaven per les muntanyes prepirinenques. Llavors, a l'Estat Espanyol el servei militar era obligatori i les condicions en què vivien els soldats rasos no eren ni bones ni higièniques.

Hom diu que de soldats aquarterats a Solsona n'hi hagué entre tres i quatre anys, i jo us dic que en **Guillermo Martínez Romero** en guarda uns quants records, puix durant mesos en fou un.

Així, doncs, tal com vaig anunciar-vos al Celsona núm. 736, gràcies a la gentilesa que el Guillermo tingué de contar-me'ls, en podré desgranar alguns.

Ho faré, però, després de copiar-ne dos que he trobat a les **actes de l'Ajuntament** de la ciutat de Solsona, de la qual era **alcalde "Don Pedro Mosella Isanta"**:

*Acta dia **5-1-1946**, "Escrito del Rvdo. P. Superior de los Misioneros del Corazón de María, invitando a este Ayuntamiento

ento al acto de **consagración del Regimiento de Infantería León nº 38**, que tendrá lugar después de la Misa de Campaña celebrada por el Excmo. Sr. Obispo, a las 9 de la mañana del domingo día 28 y a la velada, que se celebrará a las 7,30 de la tarde, en el patio del Colegio, como conclusión de la **Semana del Soldado**, acordándose la asistencia en corporación a dichos actos."

*Acta dia **18-1-1947**, "Propuesta de la Presidencia acerca de los festejos a realizar con motivo de la conmemoración del VIII Aniversario de la Liberación, que tendrá lugar el día 24 de los corrientes(...) invitando a todas las Autoridades y Jerarquías Locales(...) y asimismo a todos los **Jefes y Oficiales del Regimiento de León nº 38, destacado en esta ciudad.**"

I vet aquí que en Guillermo Martínez Romero té ben present a la memòria que el mes de **maig de 1946 uns 2.000 soldats** (3 batallons) aquarterats a Madrid empengueren, amb pocs dies de diferència, viatge en tren cap a Manresa. Els oficials en vagons ben condicionats, els soldats en vagons de transportar bestiar.

En arribar a Manresa, els batallons es posaren en marxa cap al seu destí -Solsona-. No cal dir que fou ben pesat aquell llarg trajecte a peu de tanta gent. Cada batalló tenia tres companyies de fusellers i una de metralladores amb uns 200 soldats cadascuna. A més, també hi viatjaren una companyia d'anticarros de combat i una de transmissions.

Aleshores, a Solsona la vigilància era extrema i la por als maquis també. La ciutat comptava amb carrabiners, policia armada, guàrdia civil... En declinar el dia, els batallons de **soldats tingueren recer en diferents edificis** de la ciutat: Hospital Llobera (hermanos), Escolapis, Seminari, magatzem de blat prop de cal Sorribes, sala de ball de Cal Jalmar, una sala del primer pis del Convent de les Monges de la Companyia de Maria -hi entraven per una porteta que hi ha a tocar del portal-... Els oficials, en canvi, s'allotjaren en cases particulars, en fondes, a l'hotel..., o agafaren un pis de lloguer.

Soldats a la plaça del Camp. A primer pla i a cavall, el Coronel José Álvarez Entrena. (Fons Vicens, ACS).

El **ranxo** també el feren en diferents indrets: als "Hermanos", al Seminari, a la ribera -darrere Cal Boté-, on ara hi ha les **escales per pujar cap a la plaça del Camp** -hi tenien una cuina-

Els oficials del batalló del Guillermo llogaren una casa del carrer de St. Llorenç -davant de Ca la Cotillaira- i ell era l'encarregat de comprar-los i servir-los el menjar. Per a la qual cosa, sovint anava a **Ca la Titinyona** -carrer St. Josep- on podia canviar el sucre i l'arròs -que els oficials li donaven- per conills, pollastres... El tinent li deia quina quantitat de sucre o arròs havia de donar per a cada cosa. Al Guillermo, però, no li agradava gens aquesta feina i ben aviat s'espavilà per poder-se'n lliurar.

Alguns dies, els soldats feien **marxes a peu**. Això sí, sempre per carretera. No és d'estranyar, doncs, que mai veiessin cap maqui, ni tan sols de lluny. El Guillermo, però, estigué de sort, puix en tornar a Solsona en comptes de caminar podia anar assegut en un dels camions que portaven les calderes de cuinar el menjar.

Val a dir que els soldats passaven la major part dels dies a Solsona, on feien guàrdies, vigilaven donant volts pels carrers i -alguns soldats- treballaven d'amagat.

Està clar, però, que també hi gaudien: passejant, empaïtant les noies, anant als bars, tavernes, cinema Espanya, sales de ball i als balls que s'organitzaven en cases particulars, puix hi havia noies que els agradava molt ballar amb els soldats. Els oficials solien anar a ballar a l'Ateneu, i no deixaren d'assistir als balls que a l'Hotel St. Roc s'organitzaren per a ells.

Un matí, el Guillermo tingué la mala sort que un ofi-

Soldats a la plaça del Camp. A primer pla, músics de la banda militar sota la direcció del capità. (Fons Vicens, ACS).

cial el veié parlar amb un parell de noies solsonines al carrer de la Regata, estant de servei. De fet, anava a buscar l'ordre del dia al **despatx que els oficials tenien a l'Ajuntament**. El reny que rebé fou sever, però -gràcies a la comprensió d'un comandant- no arribà a complir-se l'amenaça de tallar-li els cabells al zero.

Els diumenges i festes de guardar el **destacament de soldats oïa missa al camp**, generalment al passeig, on arribava i en marxava desfilant.

En acabar la missa, s'hi podia escoltar un **concert a càrrec de la banda militar de música** que solia executar un bon reguitzell de peces musicals, entre les quals sardanes. Els músics eren professionals i solien assajar en un local de Cal Pau de Marrussella (al present, el Tatrau Teatre).

En acabar-se l'estiu de 1946 el tercer batalló tocà el dos cap a Cardona pel fet que els alumnes seminaristes havien d'ocupar les dependències solsonines del Seminari diocesà que els soldats feien servir. A primers de **febrer de 1947**, però, **digueren adéu a Solsona** la resta de soldats que hi havien arribat la primavera de 1946. El primer batalló se n'anà a Organyà, el segon -el del Guillermo- a la Seu d'Urgell i el tercer -des de Cardona- a Bellver de Cinca. En emprendre la marxa feia molt de fred i estava nevat. Anar de Solsona -o Cardona- a la Seu a peu, amb neu, i ben carregats, fou penós de debò.

Poc temps després, el Guillermo tornaria a Solsona i es casaria amb la jove solsonina de qui s'havia enamorat i a qui havia donat paraula de casament. No fou l'únic d'aquells joves soldats dels anys quaranta que hi retornà i s'hi casà, però s'escau que ara sí que és l'únic que hi queda i ho recorda i els recorda.

De ben segur que entre **les noies casadores solsonines**, els soldats dels batallons esmentats, i els que en aquells

Soldats al passeig del Camp. Bisbe V.E. Tarancón i el Coronel José Álvarez Entrena

temps també feren estada a Solsona, haurien nascut més **relacions amoroses** amb la intenció de casament si molts pares no haguessin prohibit a les seves filles que hi tinguessin cap tipus d'acostament. Els feia més por que una pedregada el fet de **pensar que les hi podien engalipar**.

Bé, de nou expresso el meu agraïment al Guillermo Martínez Romero per la generositat de contar-me llunyans records en el temps, ben presents encara en la seva privilegiada memòria.

I amb el desig que a vosaltres -lectors de Celsona- us hagi agradat llegir-los, poso punt i final a aquest escrit amb fragments del **missatge que a finals de l'any 1946** "Su Excelencia el **Jefe del Estado y Generalísimo de los Ejércitos** dirigió a los españoles desde los micrófonos de Radio Nacional de España instalados en el Palacio de El Pardo": "(...)Destaca, en este año que termina, sobre todos los trabajos fecundos de resurgimiento interior

Soldats i oficials a la plaça del Camp. A la dreta es pot veure uns balladors de sardanes, suposadament interpretades per la banda militar

llevados a cabo, el acto grandioso de unidad española y de verdadera comprensión que os solidarizó ante la injusticia extraña en aquel 9 de diciembre de imborrable memoria. **El año 1946** deja bien clara ante los ojos del mundo la prueba de nuestra razón y la razón de nuestra unidad,alzada entusiastamente por toda **la Patria como la mejor y más segura bandera que los españoles hayan levantado en el transcurso de los siglos**. El ateísmo y el materialismo que se han apoderado de tantas conciencias y señorean, desgraciadamente, tantos pueblos, difícilmente podrán comprender a una nación católica que, por el hecho de serlo, ha aceptado como ley suprema entre sus hombres aquella inigualable doctrina por la que Cristo murió en el Calvario. Su igualdad, su libertad y su justicia son las que caracterizan nuestros actos; si por ellas merecemos **el odio o el rencor del mundo, estamos dispuestos a afrontarlo (...)**”

Fins a una altra. Adéu-siau!

SOLSONA Temporada 11/12
L'Informatiu: divendres a 2/4 de 2 del migdia i a les 8 del vespre (repeticions dissabte i diumenge a les 4 de la tarda)
Salut amb Creu Roja: de dilluns a divendres a la 1 del migdia
El Rebot dels Contes: de dilluns a divendres a 2/4 de 9 del vespre (repetició dissabtes a les 5 de la tarda)
Engresca't a parlar bé el català (Xarxa COM Ràdio): de dilluns a divendres a les 10 del matí
Electrozona: dimecres a 2/4 de 10 del vespre (repetició dissabtes a 2/4 d'11 de la nit)
Entre Tots: dissabtes a les 10 del matí (repetició dijous a les 5 de la tarda)
Nova Orleans-Solsona, en una estona: divendres i diumenges a 2/4 d'11 de la nit
El Vespre: divendres a 2/4 de 9 del vespre (després d'El Rebot dels Contes). Repetició dilluns a les 5 de la tarda.
Parlem de Pilotes: divendres a les 6 de la tarda (repetició dilluns a les 11 del matí)
En Femení: dimecres a les 11 del matí (repetició diumenge a les 5 de la tarda)
Ràdio Insti: dimecres a 2/4 de 5 de la tarda
Camins: dissabtes a les 12 del migdia (repetició dijous a les 11 del matí)
Retransmissió dels plens municipals: últim dijous dels mesos imparells a les 9 del vespre (i quan s'escaigui, plens extraordinaris)
Més informació a: www.solsonafm.cat http://solsonafm.blogspot.com - Facebook - Twitter 973 48 42 25 - info@solsonafm.cat

Celsona
Ctra. de Torà, 25 | 973 48 17 19
info@celsona.com

Empresa de transports de Solsona necessita empresari autònom amb vehicle propi per repartiment diari de paqueteria dins l'àmbit de la província de Lleida.

Truqueu a
Assessoria Climenç:
973 49 22 54
973 48 36 93